

ויזרע יצחק

שנה יב'

פרשת "משפטים-שקלים"
הפטרה: "זיכרות יהודע"
כז' שבט תש"ף

יוצא לאור ע"י מדרשת
"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

זמני השבת	כ"ב	ת"א	חיפה
כניסה	16:53	17:09	16:59
יציאה	18:09	18:10	18:08
ר"ת	18:43	18:45	18:44

הגיגים לפרשת השבוע

"כי יזיד איש על רעהו להרגו בעורמה מעם מזבחי תקוזנו למות" (שמו כ"א יד)
"מעם מזבחי - אם היה כהן ורוצה לעבוד עבודה תקחנו למות" (רש"י)

מאיך הגיעו חז"ל לכך שמדובר בכהן רוצח ולא באדם רגיל? מסביר ה"משך חכמה" שלשון ערמה מצאנו אצל הנחש הקדמוני, שכתוב "והנחש ערום מכל חיות השדה", וידוע מה שאמרו חז"ל (סוטה) שהנחש אמר "אהרוג את אדם ואשא את חוה", לומדים מכאן שהשורש ע.ר.מ. מעיד על אדם שחומד את אשת חברו ורוצה להרוג את בעלה על מנת שתינשא לו, לכן אומר הכתוב: "וכי יזיד איש על רעהו להורגו בערמה", מדובר על אדם הרוצה להרוג את חברו בשביל לשאת את אשתו, לכן אמר "מעם מזבחי תקחנו למות" כי יותר מסתבר שאותו האדם הוא כהן שאסור לו לשאת גרושה, שנאמר "ואשה גרושה מאשה לא יקחו" לכן הוא רוצה להרוג את חברו בעבור שאשתו תוכל להינשא אליו כאלמנה, כיון שאלמנה מותרת להינשא לכהן הדיוט, ונשים אלו צריכות את הכהנים לקרבן יולדת או זבה, לכן אמר "מעם מזבחי תקחנו".

"כי תצא איש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם יעלם המבעיר" (דברים כב' ה)

ה"אור החיים" הקדוש מבאר את הפסוק על דרך הרמז ומסביר שבא הכתוב להודיענו את אשר גורמים הרשעים ברשעם, כדי שיתעורר האדם מתרדמת שינת שכלו, כאשר יבין את גודל הרעות אשר הוא גורם בחטאו לעולם, כיון שכאשר הרשעים חוטאים אין הם מרעים לעצמם בלבד, אלא הם מסוככים רע לכל העולם, וזה מה שאומר הכתוב "כי תצא איש", כידוע, צרת העם נקראת בשם "אש", דהיינו הבחינה של התגברות הדינים, "ומצאה קוצים", הכוונה היא לרשעים שאינם אלא קוצים מכאיבים, ואומר הכתוב לשון "מציאה", על דרך הכתוב "והיה כי תמצאן אותו צרות" (דברים לא' כא), וזה משום שלרשע אין בעלים, שהרי הוא כופר בארון העולם והסיר את אדנותו מעליו, כתוצאה מכך הקב"ה מסתיר פניו ממנו, ומעתה הרי הוא כמציאה, שכל הפוגע בו יכול לעשות בו כרצונו. אך אין זה מסתכם בכך אלא שאחר שניתנה רשות לאש הדינים להבעיר, לא רק לקוצים היא מבעירה, אלא "ונאכל גדיש", מרמז על תינוקות של בית רבן, שעדיין אין להם קומה אלא גדושים שיבולת עם חברתה, כי הם הנתפסים בצרת עולם, כמו שאמרו חז"ל במדרש על הפסוק "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" (תהלים ח' ג), שהתינוקות היו ערבים בשעת קבלת התורה, וכאשר ירשיעו בני האדם נתונה הרשות לאש לבער בהם, ואומר הכתוב "או הקמה", להודיע שלפעמים החרב מגיעה עד הצואר ולוקחת את מופתי הדור יסודי העולם כדי להציל ולגונן על כללות הדור, כאומר "אשכול הכופר דודי ליי" (שה"ש א' יד), וקורא להם הכתוב "קמה", על דרך הכתוב "זאת קומתך דמתה לתמר" (שה"ש ז' ח), שצדיקים נמשלים לתמר, כאומר "צדיק כתמר יפריח" (תהלים צב' יג). לפעמים יגדל החטא כל כך, כך שלא יצליחו הצדיקים בלבד לכפר על החטא, והחכימה עוברת על כל שונאי ישראל, ואומר "או השדה", שזה ירמוז אל כללות ישראל, כיון שלא יספיקו לא תינוקות, ולא צדיקים להציל. אך הכתוב מודיע שיגיע היום בא יבואו למשפט אלו שגרמו למיתת הצדיקים וגאוני עולם, והוא אומר "שלם יעלם המבעיר", אותם הרשעים הקוצים, בעבור כל אשר הרגו.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

הרב מאיר אלעזר עטיה בן זוהרה ז"ל נלב"ע ט' אדר ב' תשע"ט, אהרן כהן בן מסעודה ז"ל נלב"ע ב אדר פרלה לוטאט בת סימונה ז"ל נלב"ע כב' מרחשון תש"ף

עליה בת אסתר ז"ל נלב"ע כ' שבט

תנעב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת :

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנעב"ה

"אם אדוניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות" (דברים כא' ד)

מבאר ה"אלשיך" הקדוש את הפסוק: "אם אדוניו", הקב"ה, "יתן לו אשה", הכוונה היא לנשמה הקדושה, "וילדה לו בנים", הם מצות עשה, "או בנות" הם מצות לא תעשה. על האיש לעשות באופן ש"האשה", שהיא הנשמה, "וילדיה", שהם הסגורים שברא על ידי עשיית המצות, "יהיו לאדוניה", יתדבקו אל ה', "והוא", הרוח ונפש, "יצא בגפו" משולל מהם. ואם כן מה תקנתו? "אם אמור יאמר העבד", אחרי שהרשיע לעשות עבירות, "אהבתי את אדוני", יתברך, "את אשתי", היא הנפש, "ואת בני", הם המצות שעשיתי, וברצוני לשוב אל ה' "לא אצא מפשי", מהם, אז אם הוא בא ליטהר מסייעים אותו, "והגישו אדוניו אל הא-לוהים. הקב"ה ייתן בלבו רצון טוב ויקרב אותו אליו, "והגישו אל הדלת", דהיינו שיפתח לו שער של תשובה, "ורצע את אזנו", הערלה משמוע ועל ידי השמיעה יתוקן הכל, כמו שאמרו חז"ל על הפסוק (ישעיה נה' ג) "שמעו ותחי נפשכם" שבזה תעבדו את ה' לעולם.

"אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני" (שמות כא' ה)

"אזון ששמעה לא תגנוב, והלך וגנב היא תרצע מכל איברים" (מדרש)

לכאורה לא מובן, אם הטעם הוא לפי מה שמובא במדרש, הרי שהיה על האדון לרצוע את אזנו של העבד כבר בשעת המכירה, מדוע ממתנים עד שיסתיימו שש השנים הראשונות? מתוך ה"פנים יפות" שהעבד אינו נרצע בתחילת עבודתו משום הדין "אין לוקה ומשלם" (מכות ד). דכתיב "כדי רשעתו" ולא שתי רשעיות, אם כן כשמוכרים אותו אין לעשות בו עוד חבלה משום שתי רשעיות כי אף על פי שהוא חייב לשלם את שגנוב, לא מצינו שיתחייב להשתעבד בשביל תשלום החוב, וכעת, כיון שמכרו אותו אין לעשות בו עוד חבלה בגוף, אמנם ידוע הדין שאם האדם התחייב מלקות וממון הוא לוקה ואינו משלם, מל מקום חס הקב"ה על הממון של בעל הגניבה ולכן הגנב משלם ולא לוקה. אבל כאשר אמר העבד "אהבתי את אדוני" כלומר שנוח לו בעבדות מאשר בחירות הוא גילה בזה את דעתו שמה שמכרוהו אין זה עונש, לכן אמרה התורה שירצע.

"ורצע אדוני את אָזְנו" (שמות כא' ו)

מבאר ה"חזקוני" שמטרת הרציעה היא שאם העבד יברח מבעליו תהיה רציעת האזון ראייה עליו שהוא עבדו כיון שאפשר יהיה להשוות את רציעת האזון מול רציעת הדלת, וגם האדון לא יוכל לערער על העבד אם לא תהיה התאמה בין רציעת העבד ורציעת הדלת, אם לא יהיו שוות אלא האחת תהיה גבוהה והאחרת תהיה נמוכה. ומוסיף שמה שציוה הקב"ה לרצוע את האזון של העבד העברי הוא כדי שלא יטעו בו לומר עליו שהוא עבד כנעני כשיראו שהוא עובד כל כך הרבה זמן את האדון, והרציעה היא דווקא באזון, כיון שזהו מקום כזה שהעבד לא יוכל לומר שהוא רצע את עצמו.

"וְגַר לֹא תֹנֶה וְלֹא תִלְוֶצְנו" (שמות כב' כ)

"וגר לא תונה - באונאת דברים, ולא תלחצנו - בגזלת ממון" (רש"י)

אומר רבינו בחיי שבכמה מקומות בתורה הזהיר אותנו הקב"ה על הגר, משום שהגר מוצא את עצמו יחידי בארץ נכריה, לכן הוא נקרא "גר" מלשון "גרגיר" הנמצא יחידי בראש ענף האילן, שכולם מבזים אותו ומריעים לו, על כן אמר הקב"ה שלא תחשוב שאין לו מי שיריב את ריבו, כי אני הוא הרב את ריבו והעושה נקמה בעושיקו, ומה שנתן טעם "ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים" ולא אמר "ואתם ידעתם את הגר" אלא "את נפש הגר" כלומר ידעתם שכל גר נפשו שפלה עליו ואין לו למי לשאת את עינו כי אם אלי, על כן ארחם עליו כמו שרחמתי עליכם שהייתם גרים בארץ מצרים. הכתוב מצרף לגר את האלמנה והיתום משום שהמשותף לכולם הוא שהם תשושי כח והבריות מקילים בהם להרע ולהצר להם ודמעתם מצויה כי "שערי דמעה לא ננעלו" ולכן צריך האדם להיזהר בכבודם, להיטיב ולהתחסד עמם, בין בגופו בין בממונו, וכך הנחה הנביא (ישעיה נח') "הלא פרוס לרעב לחמך", "ותפק לרעב נפשך" אם יש לך לתת לו מלחמך תן, ואם לא אז תן לו "נפשך" שתמציא לו קורת רוח בדברים. ומה שנאמר "כל אלמנה" בא לכלול כל אלמנה אפילו אם היא עשירה ובעלת נכסים מפני שגם אצלה דמעתה מצויה ונפשה מרה לה.

"ושלמתי כי זונן אני" (שמות כב' כו)

הכתוב מלמדנו, לפי הרמב"ן, שהקב"ה הוא חנון ומקבל את תפילתו של כל אדם אף על פי שהוא אינו ראוי ואינו הגון, התואר "חנון" הוא מלשון "חנם". והעניין הוא שלא תחשוב שרק אם הלווה צדיק אז יש איסור לחבול את שלמתו, אבל אין איסור לחבול שלמת אדם שאיננו צדיק, וגם אם יצעק הקב"ה לא ישמע לצעקתו, לפיכך אמר הכתוב "כי חנון אני" ואני שומע את צעקת כל מי שמתחנן אלי.

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם:

אליהו בן חמו בר אסתר, סעדיה בן חמו בר אסתר, יוסף בנימין בר חביבה, אריק שלום בר גורג'יה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו

מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 21:30-20:30

לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315